

TEMATİK TELEVİZYON VE ÇOCUK: İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN TELEVİZYON İZLEME ALIŞKANLIKLARI

Adem DOĞAN*
Göksel GÖKER**

Özet

Televizyonun günümüz toplumunda en fazla etkilediği hatta bağımlılık yaptığı kesimlerin başında çocuklar gelmektedir. Olayları algılama düzeyleri ve yorumlama yetenekleri gelişme aşamasında olan çocuklar, özellikle tematik çocuk kanallarının yayına başlamasıyla birlikte yeni bir televizyon yayıncılığı anlayışının etkilerine maruz kalmışlardır. Bu çalışmada Elazığ örneğinden hareketle, televizyonun çocukları üzerindeki potansiyel olumlu ve olumsuz etkileri, tematik çocuk kanallarının yayıncılık anlayışı, ilköğretim öğrencilerinin tematik çocuk kanallarına bakış açıları, aileden ve çocuk kanallarından beklentileri, çocuk kanallarının yayınlarının çocuklar üzerindeki etkileri üzerinde durulmuştur. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; örneklem grubunun büyük bir çoğunluğunun günde ortalama 1 ila 2 saat arasında televizyon izlediği, en çok çizgi film ve çocuk programı izlemeyi tercih ettiği, bunun yanında yetişkinlere yönelik dizi filmlerin de çocuklar tarafından takip edildiği ve şiddet içerikli yayınların çocuklara ulaştığı tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Çocuk, televizyon, tematik çocuk kanalları, televizyonun etkileri

Giriş

Kitle iletişim araçları, özellikle içinde bulunduğumuz elektronik çağda toplumsal yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Haber alma, bilgi edinme, eğlenme, boş vakitleri değerlendirme gibi çeşitli beklentilerini karşılamak üzere bu araçlara yönelen insanlar, yoğun bir şekilde televizyon merkezli mesajların etkisiyle karşı karşıya kalmaktadırlar.

Bourdieu'ya göre (1997, 22) televizyon, diğer kitle iletişim araçlarına göre, nüfusun çok büyük bir bölümünün bilinçlerinin oluşturulmasında bir tür fiili tekele sahip olduğundan medya araştırmalarının merkezinde yer almaktadır.

Televizyonun boş zamanları değerlendirme, düşünme ve hissetme gibi bireysel yaşamın şekillenmesinde olduğu kadar, aile içi ve toplumsal ilişkilerin şekillenmesinde de önemli etkileri vardır. Bu nedenle televizyonsuz bir yaşamı düşünmek bile neredeyse imkânsız hale gelmiştir. Bu vazgeçilmezliğinin bir sonucu olarak televizyon, bütün dünyanın dizginleri eline terk edilmiş, tek biçimlendirici, yönlendiri-

* Okutman, Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi, Elazığ

** Öğretim Görevlisi, Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi, Elazığ

ci, başkaları adına düşünce üretici olarak, yayıncıların kendi kabullerini dayatmaları noktasında işlev görebilmektedir. Bir diğer taraftan televizyonun bu dayatmalarını gören, fakat onlara, karşı duramayan bir de izleyici boyutu vardır (Peker, 1998, 99). Bireylerin dünyaya açılan penceresi olarak önemli bir işlev gören televizyon, birçok evin başköşesindedir ve bulunduğu odanın düzeni dahi televizyona göre kurulmaktadır. Bostancı'nın (1998, 148) ifade ettiği gibi; eğer, bütün binalar şeffaf olsaydı, her akşam saat:19.00'dan itibaren tüm evlerde insanların yüzlerini televizyona dönmüş olarak saatlerce oturduklarını görebilirdik.

Yapıcı'ya göre (2006, 4), modern topluma geçişle birlikte yükselen yaşam standartları, insanı doğadan kopararak, beton mezarlara dönüşen kentlere hapsedmiştir. Dört duvar arasında doğup büyüyen, çalışan anne-babaların çocuklarını sağlıklı olarak büyütmesi, onlarla sosyalite içinde bütünleşmesi giderek büyük bir zorluğa dönüşmektedir. Bu zorluğu ortadan kaldırmannın yolu ise, dört duvar içinde hapsedilen çocuğu güvende tutmanın yolu olarak, bir kurtarıcı, bakıcı, oyalayıcı, zaman geçiştirici olarak televizyona düşmektedir. Anne-babaların çocuklarını beslemek için bile televizyondan yararlandığı görülmektedir. Televizyon izlerken, televizyonun büyüsü içinde çizgi film, reklam ve dizilere odaklanan çocuğu beslemek, çalışan ve yorgun kentli anne-babaların kolayına gelmektedir.

Ana babalar, çocuk eğitimi ve çocuk yetiştirme gibi zorunlu, bir o kadar da ulvî görevlerini 'elektronik bakıcı' olarak tanımlanan televizyona devretmişlerdir. Toplumsal bir fenomen olarak ele alınan ve bugün olası sonuçları irdelenen bu tür bir ebeveyn yaklaşımının, acı ve trajik ürünlerini insanlık yakın bir süreçte almaya başlayacak gibi görünüyor. Kontrolsüz ve bilinçsiz bir şekilde elektronik bakıcıların kucağına atılan çocuklar geleceğin dünyasında 'şiddet toplumu'nun kaçınılmaz birer üyesi olarak karşımıza çıkacaklar ve belki de hesap sormak isteyeceklerdir.

Televizyondan yetişkinlere oranla çocuklar daha çok etkilenmektedirler. Televizyon olumlu bir uyarı kaynağı olmasının yanında, aile içi ve dışı toplumsal etkileşimi en alt düzeye indirgediğinden çocuğun sosyal ve ahlaki gelişimine de olumsuz etkisi vardır (Yavuzer, 2004, 234).

Televizyonun çocuklar üzerindeki etkilerini ortaya koymak üzere ülkemizde ilk araştırma 1982 yılında Oya Tokgöz tarafından, daha sonra 1995 yılında Başbakanlık Araştırma Kurumu, 2006 yılında ise RTÜK tarafından yapılmıştır. Bunların yanında tıp, eğitim, iletişim alanında bazı bilim adamları da yaptıkları araştırmalarla televizyonun çocuklar üzerindeki etkilerini kendi meslek disiplinleri bağlamında ele almaya çalışmışlardır.

Ancak, ülkemizde son dönemde sayısı gittikçe artan tematik çocuk kanallarının, çocuğun eğitim hayatına, düşüncesine ve tavrına etkilerini tespit etmeye ilişkin henüz bir araştırma yapılmamıştır. Bu çerçevede bu araştırma kapsamında ülkemizde yayın yapmakta olan 10 çocuk kanalının yayınları, ilköğretim çağı çocuklarının bakış açısı çerçevesinde irdelenmeye çalışılmıştır.

Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Etkisi

Televizyonun çocukların yaşamı üzerindeki etkisi yapılan her araştırmada açık bir şekilde ortaya çıkmıştır. Çocuklar televizyonda izledikleri yayınların etkisi ile arkadaşlık, paylaşma, işbirliği, yardımlaşma, sevgi gibi sosyal davranışlarını olumlu

yönde geliştirdikleri gibi; şiddet, ahlaki yozlaşma, ihtiras gibi zararlı mesajları da alarak, olumsuz yönde etkilenmektedir.

Televizyon; yaygın, erişimi rahat ve belli bir yetenek gerektirmeden kullanılan bir araçtır. Bu özelliği televizyonu en etkili ve en çok takip edilen medya durumuna getirmiştir. Görüntüyü ve sesi bir arada kullanan bir teknolojiye sahip olması, aynı anda birden fazla duyuya hitap etmesi televizyonun etki gücünü artırmaktadır (Şirin, 1998, 13).

Televizyon izleme alışkanlıkları, günümüz toplumunun her kesiminde olduğu gibi çocuklarda da bağımlılığa kadar varabilmektedir. Televizyon geleneksel değer yargılarımızı yok ettiği gibi küresel, sınır tanımayan elektronik bir gelenek sunmaktadır ve bu gelenek çocukları biçimlendirmekte ve yönlendirmektedir.

Sinemada veya televizyonda izlenen film ve dizilerin haz kaynağı olmasının ve sinema alışkanlığı oluşturmasının en büyük nedeni, filmin çocuklara günlük hayatlarından farklı bir heyecan vermesidir (Yavuzer, 2004, 233). Psikolog Elenor Maccoby'e göre, "Çocukların davranışları ile inançlarının televizyonda gördükleriyle biçimlendiğine inanmak için yeterli nedenler vardır. Çocukların deneylerini yorumlayıp, düzenlemek için gereçlerini çıkardıkları kaynaktır televizyon. Kendilerini gelecek yaşantılarına hazırlarken de televizyonu kullanırlar (Halloran, 1973,12).

Bilinç ve algılama düzeylerinin gelişimine göre, çocuklar farklı yaşlarda farklı şekilde televizyon seyrederek ve anırlarlar. Çocukların programlardan bilgi edinmeleri ne kadar dikkatli olduklarına, anlama çabalarına ve hayat deneyimlerine bağlıdır (İşçibaşı, 2001, 82). Genellikle çocukları hedef alan programlarda 'eğlendirirken eğitir' ilkesi geçerlidir. Kaynaklar televizyonu insanların toplumsallaşmasını sağlayan, çocuklara küçük yaşta bilgi veren, sözcük bilgisini genişleten, ana babadan sonra en önemli etken olan bir araç olarak göstermektedir (Güler, 1989, 166).

Televizyon, çocuklara yaş seviyelerine göre farklı etkilerde bulunur. İşçibaşı, çocuğun yaşı ile televizyondan etkilenmesine ilişkin değerlendirmesini, 18 aya kadar ki dönem olarak da ifade edilen bebeklik dönemi, 18 ay 3 yaş arası dönem, 3-5 yaş arası dönem ve ilkokul yaşları olmak üzere dört dönemde inceler. Bebek yaşındaki çocuklar çok kısa süre içinde, televizyonun çalıştırılmasına dikkat ederler ve bunun için de büyük gayret gösterirler. 18 ay 3 yaş arası dönem bebekler üzerinde televizyonun belirli etkileri ile ilgili araştırmaların azlığına rağmen, bunların sözel olan ve olmayan davranışları televizyondan öğrenecek yetenekte oldukları bilinmektedir. 3-5 yaş döneminde çocuklar televizyona birer araştırmacı gözüyle bakarlar. İzledikleri görüntülerin konu içeriğinde bir anlam ararlar ama ilgileri genelde karakterlerin hızlı hareketleri, sahnelerin hızlı değişimi, şiddet ya da beklenmeyen sürpriz görüntü üzerindedir (İşçibaşı, 2001, 82).

Çocuğun öğretmen, arkadaş gibi dış faktörlere açıldığı okul çağı, verilen mesajları yargılamaya başladığı dönemdir. İlkokul yaşlarında çocuğun izleyici olarak, dikkatini yayınlanan programa odaklama uzunluğu ve programda cereyan eden entrikaları takipteki kavramaya yönelik yeteneği gelişir. İzlediği karakterlerin, kendilerine uygun eylemlerini tanımaya ve konu içeriğinden sonuçlar çıkarmaya başlarlar. Sekiz yaş ile birlikte çocuklar televizyon yayınının etkilerine karşı daha duyarlı olurlar ve eğer şiddeti insana ızdırıp veren davranış olarak ya da cezalandırma biçimi

gibi görürlerse daha fazla saldırgan hareketler içine girmeyebilirler. Aksine, eğer şiddeti bir kahramanla birlikte tanırırsa ya da saldırgan fantezilerle meşgul olurlarsa, televizyonda şiddet seyretmekten kaynaklanan ve giderek artan ölçüde saldırgan davranışlar göstermeleri muhtemeldir (İşçibaşı, 2001, 85). Çocuklar iki-üç yaşından itibaren televizyonla karşı karşıya kalmakta, özellikle üç yaşından itibaren sistematik bir dikkatle televizyon seyretmektedir (Şirin 1998, 89).

Huston ve Wright'a göre (akt: İşçibaşı, 2003, 146) küçük çocukların ne kadar televizyon izledikleri konusunda yapılan bir araştırmada 3 ve 5 yaş grubu çocukların haftada 19-20 saat televizyon izlerken 7 yaşına geldiklerinde, okula başlamaları nedeniyle, toplam izleme süresinin 15.5 saate düştüğü tespit edilmiştir. Bir başka araştırmada ise küçük çocukların, bilgilendirici programları, büyük çocuklara göre daha fazla izledikleri ortaya konmuştur. Bu araştırma, çocukların aynı zamanda yetişkinlere yönelik programlara daha fazla maruz kalmakta olduklarını da ortaya koymuştur. Bunun nedeni, yetişkinlerin izlemeleri sırasında onların da ebeveynlerin yanında olmasıdır.

Çocukların televizyonla etkileşimi çok küçük yaşlarda başlamakta ve televizyon seyretme süresi çeşitli etmenlere bağlı olarak değişebilmektedir. Televizyon seyretme süresini çocuğun yaşı, ailenin sosyokültürel düzeyi, ailenin çocuk üzerindeki kontrolü, televizyondaki kanal sayısı, yayın saatleri ve çeşitliliği etkilemektedir. Ancak teknolojik gelişme düzeyi birbirinden farklı olan ülkelerde, televizyon seyretme süreleri ile ilgili bulguların benzerlik gösterdiği vurgulanmaktadır. Özellikle günümüzde ana babalar, çocuklarının çok televizyon seyretmelerinden, yaşlarına uygun olmayan filmleri izlemelerinden şikâyetçidirler (Dökmen, 2005, 42).

Araştırmalar, insanların çoğunun günde ortalama 3-4 saatini televizyona ayırdığını ama aslında bunun 2 saati geçmemesi gerektiğini göstermektedir. Günde 2 saatten fazla televizyon izleyenlerde bazı sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Birincisi, televizyon kişilerde zihinsel tembellik yapar. Beynin yorumlama ve düşünme ile ilgili kısımlarının gelişmesini engeller. Kişinin yorum yapma, analitik düşünme, sentez yapma, zihinsel beceri yönüyle öğrenme gücünü azaltır. Bireysel yaratıcılığı köreltir. Bu durum, çocuklarda daha da belirgin bir biçimde gözlemlenmektedir.

Televizyonun ikinci olumsuz etkisi ise aile içi iletişime ve etkileşime zarar vermesi yönünde olmaktadır. Bu durum ailedeki sevgi, saygı ve güven bağınyı zayıflatmakta ve aile içinde psikolojik bir duvar örmektedir (Erdem, 2010).

Çocukların yetiştirilmesi, eğitilmesi ve sosyalleştirilmesinde etkili bir medya aracı olan televizyonun ayrıcalıklı bir yeri bulunmaktadır. Televizyonun bu ayrıcalığı, ebeveynin çocuğun eğitilmesi çerçevesinde tutum ve tavır geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bunun yapılabilmesi ise büyük oranda çocuğun ve ebeveynin sosyo-ekonomik ve kültürel kimliğine bağlıdır. İktisadi şartlara bağlı olarak gelişen fizikî yapı ve imkânlar da önem arz etmektedir (Öztürk, 1999, 52). Pek çok saygın inceleme açısından, televizyon izleyerek öğrenmede kayda değer bir artış sağlanmaz (Postman, 1994, 165).

Çocuklar televizyonda gördüklerini sorgulamaksızın alıp taklit etme niteliklerinden dolayı, televizyonun en büyük mağdurlarını oluşturmaktadırlar.

Televizyonun çocuklarda şiddeti, cinsel istismarı, kültürel yozlaşmayı, bilinçsiz tüketim alışkanlıklarını ve madde bağımlılığı gibi kimi kötü alışkanlıkları beslediği kabul edilmektedir.

Televizyonun olumsuz yönlerinden bir diğeri, genel ahlak kurallarını hiçe sayması ya da çocukları, yaşlarına uygun olmayan görüntüler ve olaylarla baş başa bırakmasıdır. Bu açıdan bakıldığında çocuklar için cinsel içerikli yayınlar, ahlaki deformasyonun en önemli araçlarından biridir.

Televizyonun, izleyicileri üzerindeki olumsuz etkilerine ek olarak, madde bağımlılığı gibi kötü alışkanlıklara teşvik etmesi de sıklıkla anılmaktadır. Bu konuda da en büyük mağduriyeti çocuklar yaşamaktadır. Zira çocuklar program içeriklerini sorgulayabilme yeterliliklerine sahip değildirler. Bundan dolayı da, programlarda yer alan kimi kötü alışkanlıklar, çocuklar tarafından kabullenip uygulanabilmektedir (RTÜK, 2007, 49-53).

Ayrıca, televizyon çocukların oyun oynamaya ayırdıkları zamanı azalttığı gibi aynı zamanda aile, kardeş ve arkadaş gibi çocukların oyun konusundaki bilgi kaynaklarının yerini de almaya başlamıştır. Çocuklar oyunlarında gerçek kahramanlara yer vermekte ve oyunlarında bu kahramanları taklit etmektedirler.

Televizyonun çocuklar üzerindeki en temel olumsuz etkileri şu şekildedir (bsm.gov.tr);

- Televizyondaki programların birçoğunda konuşma dili sıkça yanlış, argo ve yabancı kelimelere özentili olarak kullanıldığı için, çocuğun dil gelişimi olumsuz etkilenebilir.
- Çocuk, televizyonu tek başına izlediğinde, televizyonun sunduğu her şeyi gerçekmiş gibi kabul edebilir. Televizyona soru sormadığı için bu durum çocuğun bir süre sonra düşünmesini, eleştirmesini engelleyebilir.
- Çocuğun aşırı televizyon izlemesi; kitap okuma, spor yapma, müzik dinleme, resim yapma, arkadaşlarıyla oyun oynama gibi olumlu faaliyetlerden, hatta yemek yemekten bile alıkoyabilir.
- Çocuğun televizyon karşısında uzun süre kalması, çevreye ilgisini azaltabilir, konuşmasında gecikmeye neden olabilir.
- Çocuğun televizyon karşısında uzun süre kalması, yatma saatini geciktirip, uyku problemi yaşamasına sebep olabilir.
- Çocuğun televizyon karşısında uzun süre kalması, hareketsizleşmesi sonucunda şişmanlamasına ve sürekli yorgunluk hissetmesine neden olabilir.
- Uzun süre yere yüzükoyun yatıp, dirseklerini yere dayayarak kıpırdamadan televizyon seyreden çocuk, eklem rahatsızlıklarına yakalanabilir.
- Tüketime ve para harcamaya özendiren reklamlar, çocuğun reklamda gördüğü yiyecekleri, oyuncakları istemesine neden olabilir. Bu istekler, aileye ekonomik açıdan zarar verebilir.

Çocuklar soyut düşünemediklerinden ve gerçekle hayali ayırt edemediklerinden televizyonda gördükleri görüntüleri somut zanneder ve gerçek hayatta uygula-

maya çalışır. Bu yaşlarda çocuklar izledikleri çizgi filmlerde yapılan hareketleri yapmaya çalışır. İzlediği çizgi filmin kahramanı gibi uçmaya, arkadaşına zarar verecek hareketlerde bulunmaya çalışabilir. Bu dönemde şiddet içeren ve aşırı abartılı konulardan oluşan çizgi filmler ve korku filmleri çocukta uyku bozuklukları, yalnız kalmak istememe, korku ve endişe duygularına neden olabilir.

Televizyon önündeki çocukların davranışını inceleyen araştırmacılar, daha çok televizyon seyreden çocukların çoğu zaman gerilim, duygu yoksunluğu, diğeryiyle ilişkilerinde pek elverişli olmayan karakter sıkıntısı çeken çocuklar olduklarını gözlemişlerdir. Böyle olunca aynı nedenler okul başarısının düşmesine de etkili olmaktadır (Hızal, 1997, 179).

Bütün bu olumsuz özellikleriyle gündeme gelen televizyonun çocuklar için hiç mi yararlı etkisi yoktur? Elbette vardır. Televizyonun başta gelen olumlu özelliği dil gelişimini hızlandırması ve söz dağarcığını artırmasıdır. Sözle görüntüyü birleştirdiği için televizyon, çocuğu çok kolay etkiler, kalıcı izler bırakır. Örneğin, sözle görüntüyü ustaca ve en ekonomik biçimde sunan reklamları çocuklar hemen kapar ve papağan gibi yinelerler. Televizyon çocukların bilgisini artırır, hayal alanını genişletir. Çocuk tıpkı oynarken öğrendiği gibi televizyon başında eğlenirken öğrenir. Büyülenmiş gibi bakarken uslanır, oyalanır ve ana-babasına sorun olmaktan çıkar. Bu bakımdan televizyon iyi bir avutucu, iyi bir çocuk bakıcısıdır (Yavuzer, 1996, 80). Televizyona bu özelliğinden dolayı olsa gerek elektronik bakıcı ifadesi de kullanılmaktadır.

Gerçekten de televizyonun çocukluk üzerindeki etkisinin ne olduğuna ilişkin ne söylenirse söylenin, günümüz çocuklarının önceki çocuk gruplarına göre daha iyi bilgilendirildiği yeterince ortak bir gözlemdir (Postman, 1995, 125).

Tematik Çocuk Kanalları

Türkiye'nin ilk çizgi film ve çocuk kanalı 1997 yılında kurulan Maxi TV'dir. Daha sonra tarihinde JoJo TV, tarihinde D Çocuk, 25 Haziran 2007 tarihinde Yumurcak TV, Cartoon Network (Türkiye), 24 Ekim 2008 tarihinde ise TRT Çocuk kanalı kurulmuştur.

Çocuk kanallarının sayısının artmasıyla birlikte televizyonun etkilerine yönelik tartışmalar bu yöne kaymıştır. Bazı bilim adamları bu tür yayınların, çocukların seviyesinde yapılmasından dolayı yararlı olduğunu ifade ederken, bazı bilim adamları ise çocuğun televizyon izleme süresinin ve bağımlılığının arttığını ileri sürmüşlerdir.

Televizyon yayınlarının 24 saat sürmesi, sadece çocuklara yönelik 24 saat çizgi film yayınlanan kanalların ortaya çıkması, kanal sayısının artması, program içeriklerinin renkli, animasyonlu ve albenili hale gelmesi, çocuk televizyon ilişkisinin bağlarını giderek sağlamlaştırmıştır (Işık, 2007, 97).

Tematik çocuk kanal yayıncılığı ile birlikte televizyon etkisi-çocuk denklemi-nin çocuk aleyhine daha da bozulacağını ileri süren Özertem'e göre; ne ülkemizde, ne de diğer ülkelerde tematik çocuk kanallarının genç kuşaklar için uzun vadede somut bir yararı olacağına inanmıyorum. Hele hele, bizim gibi televizyon izleme bilincinin yerleşmediği bir ülkede çocuklara yapılacak en büyük kötülük, onları ekran karşısı-

na saatlerce bağlamaktır. Program içeriklerinin düzeyli ve yararlı olması da bu kanaatimi değiştiremez. Çünkü, çocukların günlük hayat içinde televizyon izlemek dışında yapmaları gereken daha bir çok işleri var. Oyun oynamak, okumak, ders çalışmak, yemek yemek, uyumak, kardeşleriyle, arkadaşlarıyla ve anne-babalarıyla sohbet etmek gibi. Oysa böyle kanallar, biri bitip anında bir diğeri başlayan iştah açıcı programlarıyla çocuğa ekran başından kalkma fırsatı tanımıyorlar, hem sağlıklarına hem kişiliklerine zarar veriyorlar (Özertem, 2009).

Türkiye’de yayınlarına devam eden üç çocuk kanalının sorumluları Star Gazetesi’nde yer alan bir haberde yayıncılık anlayışlarını şöyle açıklamışlardır.

TRT Çocuk Kanalı Genel Koordinatörü Can Soysal; “TRT Çocuk ekibi olarak 3-14 yaş grubuna ve ailelerine hitap ediyoruz. Çocukların kendini ifade edebilmesini, özgüven kazanmasını, oynayarak, eğlenerek eğitimini ve ailelerin bu konuda bilinçlenmesini hedefliyoruz.”

Yumurcak TV Genel Yayın Yönetmeni Meryem Akbal: “Şiddet dolu çizgi filmlerin yerine çocukların eğlenerek öğrendiği, insanî değerleri öne çıkaran yapımların yer aldığı bir yayıncılık anlayışını benimsiyoruz. Çocuklar, yetişkinler için hazırlanan programların bağımlısı haline geldi. Yumurcak TV’nin de amacı; çocukları bu zararlı bağımlılıktan korumak ve aileleri bilinçlendirmek. Kanalımız sabahtan akşama kadar çocuklara yönelikken, saat 23:00’dan sonra ailelere yönelik eğitim programları ve belgeseller yayınlıyor.”

D Çocuk Tematik Müdürü Şebnem Ergezen: “D Çocuk olarak şiddet, erotizm, cinsel sapkınlık, argo, küfür barındıran programlar yerine eğitici yönü olan, çeşitli konularda bilgi edinmeyi sağlayan programları seçmeye gayret ediyoruz. Hatta sakıncalı bölümleri kesiyor, gerekirse uzman görüşüne başvuruyoruz (stargazetesi.com, 2008).

Alan Araştırması

Amaç ve Önem:

Televizyonun, ister olumlu isterse olumsuz, çocuklar üzerindeki etkisi hiçbir şekilde yadsınamaz. Günün belli bir saatinde ve belli bir sürede televizyonun yaydığı kültürel mesajlara muhatap olan genç beyinlerin, televizyon karşısındaki çaresizliği yetişkinlere oranla çok daha fazladır. Bu sebeple hem yayın yapan kuruluşların hem de ebeveynlerin televizyon ve çocuk arasındaki vazgeçilmez ilişkiye son derece önem vermesi gerekmektedir. Ancak bu önemin, aynı zamanda somut verilere dayanması da bir başka önem arz eden konudur. Bu sebeple, bu çalışmanın temel amacı; ilköğretim çağında bulunan çocukların genel olarak televizyona, özeldense çocuklara yönelik yayın yapan tematik kanallara bakış açısını belirlemek ve televizyon izleme alışkanlıklarını ortaya koymaktır. Çalışmanın önemi de buradan gelmektedir. Elde edilen verilerin, ilköğretim çağındaki çocukların televizyonla kurduğu bağın anlaşılmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Yöntem:

Araştırmada anket yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda ilgili bilimsel literatürün gözden geçirilmesinin ardından soru formu hazırlanmıştır. Anketin uygulan-

ması esnasında ortaya çıkabilecek eksikliklerin önceden tespiti için soru formu, öncelikli olarak 10 kişilik kontrol grubunda denenmiş, gerekli görülen düzeltmelerin ardından anket örneklem grubuna uygulanmıştır.

Anketlerden elde edilen veriler SPSS 16,0 istatistik programına aktarılmış ve basit frekans analizleri yapılmıştır. Ayrıca çapraz tablolarda Ki Kare (2) testi yapılarak değişkenler arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığı tespit edilmiştir.

Evren ve Örneklem:

Araştırmanın evrenini Elazığ ili ilköğretim öğrencileri oluşturmaktadır. Bu kapsamda Elazığ İlköğretim Okulu, Milli Egemenlik İlköğretim Okulu ve Evren Paşa İlköğretim Okulu öğrencilerinden rastgele seçilen 480 kişilik bir örneklem grubuna ulaşılmıştır. Araştırma 3, 4, 5 ve 6. sınıflarla sınırlı tutulmuştur.

Bulgular ve Analiz:

Anket katılımcılarından 257'si (% 53,5) erkek, 223'ü (% 46,5) kız öğrencidir.

Araştırmaya katılan öğrencilerden 117'si (% 24,4) 3. sınıf, 123'ü (% 25,6) 4. sınıf öğrencisidir. 120'şer kişi ise (% 25,0 + % 25,0) 5. ve 6. sınıf öğrencisidir.

Katılımcıların velilerinin mesleklerine göre dağılımları şu şekildedir; 143 kişi (% 29,8) memur, 81 kişi (% 16,9) işçi, 40 kişi (% 8,3) esnaf, 71 kişi (% 14,8) ev kadını, 10 kişi (% 2,1) emekli, 1 kişi (% 0,2) öğrenci, 93 kişi (% 19,4) serbest meslek çalışanıdır. Bu soruya 36 kişi (% 7,5) 'diğer' seçeneğini işaretleyerek cevap verirken 5 kişi soruyu cevapsız bırakmıştır.

Katılımcılardan 147 kişi (% 30,6) 600 TL ve altında, 108 kişi (% 22,5) 601-1000 TL, 92 kişi (% 19,2) 1001-1500 TL, 38 kişi (% 7,9) 1501-2000 TL, 66 kişi (% 13,8) 2000 TL ve üzerinde aylık gelir grubuna dahildir.

Tablo 1: Öğrencilerin Düzenli Olarak Televizyon İzleme Alışkanlığı

	f	%
Evet	281	58,5
Hayır	195	40,6
Boş	4	0,8
Toplam	480	100

Düzenli olarak televizyon izlemek, televizyon kanallarında devamlı olarak takip edilen ve beğenilen programların varlığına işaretler. Günümüzde her birey televizyon izlemektedir ancak kimileri televizyonu zaman zaman izlemekte ve anlık beklentileri doğrultusunda takip etmektedir. Bu anlamda ankete katılan öğrencilerin büyük bir kısmının (% 58,5) televizyonu düzenli olarak takip ettiği, geri kalanının (% 40,6) ise düzenli olarak televizyon izlemediği görülmektedir.

Tablo 2: Öğrencilerin Günlük Ortalama Televizyon İzleme Süreleri

Süre	f	%
1 Saatten Az	104	21,7
1 Saat	141	29,4
2 Saat	121	25,2
3 Saat	70	14,6
4 Saat	32	6,7
5 Saat ve üzeri	3	0,6
Boş	9	1,9
Toplam	480	100

Daha önce de belirtildiği gibi yapılan birçok araştırmada, okul çağındaki bulunan çocukların, okul öncesine nazaran daha az televizyon izlediği tespit edilmiştir. İlköğretim öğrencilerine uygulanan bu çalışmada, seçilen örneklemin günlük ortalama televizyon izleme süresinin büyük oranda 1 saatten az (% 21,7), 1 saat (% 29,4) ve 2 saat (% 25,2) sürelerinde toplandığı görülmektedir. Bu veriler ışığında örneklem grubunun marjinal derece uzun süre televizyon izlemediği söylenebilir. Ancak 4 saat ve üzerinde televizyon izleyen kişi sayısının toplam 35 kişi olması da dikkat çekici bir veri olarak kabul edilebilir.

Tablo 3: Öğrencilerin Televizyonu En Çok Hangi Saatler Arasında İzlediği

Zaman Dilimi	f	%
07.00-10.00	103	21,5
10.00-13.00	42	8,8
13.00-17.00	76	15,8
17.00-20.00	101	21,0
20.00-22.00	132	27,5
22.00'dan Sonra	12	2,5
Boş	14	2,9
Toplam	480	100

Ankete katılan örneklemin televizyon izlediği zaman dilimi **Tablo-3'**te görülmektedir. Öğrencilerin okul saatleri göz önünde bulundurulduğunda, televizyon izleme aktivitesinin okul dışı zaman dilimlerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Ancak anket katılımcılarının bir kısmının sabah, diğer kısmının öğleden sonra okulda olduğu düşünüldüğünde bütün zaman dilimlerinde televizyonun izlendiği görülmektedir. Televizyon kanallarının yayın programları değerlendirildiğinde çocuklara yönelik programların özellikle sabah saatlerinde yayınlanması, izleme saatlerini de şekillendirmektedir. Bunun dışında özellikle prime time (20.00-22.00) denilen zaman aralığının, çocukların (132 kişi % 27,5) en çok televizyon izlediği zaman dilimi olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4: Öğrencilerin İzlemeyi Tercih Ettiği Televizyon Kanalları

TV Kanalı	f	%
ATV	267	28,0
Kanal D	185	19,4
Star	75	7,9
Show TV	147	15,4
CNN Türk	14	1,5
NTV	27	2,8
TRT	45	4,7
Kanal 7	36	3,8
Habertürk	9	0,9
STV	32	3,4
24	5	0,5
Ülke	3	0,3
Fox	95	9,9
Diğer	15	1,6
Toplam	955	100

Ankete katılan örneklem grubuna en çok tercih ettiği televizyon kanalları sorusu yöneltilmiş ve birden çok şık işaretleyebileceği belirtilmiştir. **Tablo-4**'te de görüldüğü gibi en çok takip edilen televizyon kanalının (267 kişi % 28,0) ATV olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında ikinci olarak Kanal D ve üçüncü olarak Show TV'nin en çok izlenen televizyon kanalı olduğu görülmektedir.

Tablo 5: Öğrencilerin İzlemeyi En Çok Tercih Ettiği Televizyon Program Türü

Program Türü	f	%
Çizgi Film	165	34,4
Çocuk Prog.	89	18,5
Yerli Dizi	75	15,6
Yabancı Dizi	17	3,5
Film	29	6,0
Yarışma Prog.	43	9,0
Spor Prog.	15	3,1
Müzik Prog.	11	2,3
Belgesel	27	5,6
Diğer	5	1,0
Boş	4	0,8
Toplam	480	100

Günümüzde çocuklar, televizyon kanallarının gözden uzak tutamayacağı önemli bir izler kitleyi oluşturmaktadır. Özellikle ülkemiz gibi genç nüfusu fazla olan bir ülkede çocukların beğenilerine yönelik programların sayıları giderek artmaktadır. Çocuklardan beklenen program beğeni türü de elbette çizgi film ağırlıklı olacaktır. Seçilen örneklem grubunda 165 kişi (% 34,4) en çok çizgi film izlemeyi tercih etmektedir. Çocuk programları da bir diğer en çok tercih edilen program türüdür. Çizgi filmler ve çocuk programları, çocuklar için özel olarak üretildiğinden, görece olarak içerisinde daha az olumsuz mesajı barındırmaktadır. Ancak, yetişkinlere yönelik programlarla karşılaşan çocukların, olumsuz ve yaşına uygun olmayan mesajlarla karşılaşması çok daha muhtemeldir. Bu açıdan bakıldığında yerli dizi, yabancı dizi, film, yarışma programı ve spor programı izleyen kişi sayısının hiç de az olmadığı dikkat çekmektedir. Genel olarak yetişkinlere yönelik olarak içeriği doldurulan bu programları izleyen çocukların olumsuzluklarla karşılaşması kaçınılmaz olacaktır.

Tablo 6: Öğrencilerin En Çok İzlediği Çocuk Kanalı

Çocuk Kanalı	f	%
Cartoon Network	171	35,6
D Çocuk	10	2,1
Disney Channel	6	1,2
Disney XD	4	0,8
Jetix Play	3	0,6
Jojo	5	1,0
Maxi TV	12	2,5
Nickelodeon	8	1,7
TRT Çocuk	183	38,1
Yumurcak TV	78	16,2
Toplam	480	100

Uydu teknolojilerinin ülkemizde de gelişmesi sonucu tematik kanalların varlığı ve etkinlik alanı giderek gelişmektedir. Çocuklar için geliştirilen tematik kanallar uydu yayınları aracılığıyla bütün yerleşim yerlerine ulaşmakta, hatta yabancı menşeli yayın kuruluşları ülkelerin dillerine göre yayınlar gerçekleştirerek çok geniş kitlelere ulaşabilmektedirler. Ülkemizde de gerek yerli gerekse yabancı menşeli birçok çocuk kanalı yayın yapmaktadır. Örneklem grubunun en çok izlediği çocuk kanalları arasında TRT Çocuk'un ilk sırada yer aldığı görülmektedir. İkinci sırada ise Cartoon Network yer almaktadır. Diğer çocuk kanallarının, Yumurcak TV dışında, etkinlik alanının çok daha dar olduğu belirlenmiştir. "TRT Çocuk" televizyonu uydu yayıncılığı ve dijital platformların yanında karasal yayıncılık da yaptığından dolayı daha fazla izleyici kitlesine hitap etmektedir. Hiç şüphesiz bu durum izlenme oranını da aynı şekilde doğru orantılı olarak artırmaktadır. Ancak, diğer kanallar uydu ya da dijital platformlar aracılığıyla yayın yapmakta, karasal yayıncılık yapmamaktadırlar.

Tablo 7: Öğrencilerin Çocuk Kanallarında En Çok İzlediği Programlar

Program	f	%	Program	f	%
Benten	233	21,0	Yarışçı	61	5,5
Bakugan	67	6,0	Kod Adı Afacanlar	16	1,4
Keloğlan Masalları	51	4,6	Haberin Olsun	21	1,9
Tom ve Jerry	120	10,8	Arthur	58	5,2
Nano Çocuk	30	2,7	Garfield	2	0,2
Johnny Bravo	36	3,2	Kasaba	60	5,4
Avatar	4	0,4	Tarçın Ve Arkadaşları	4	0,4
Düş Peşime	25	2,3	Fear Factor	3	0,3
Üçüzler	100	9,0	Cedric	14	1,3
Kayu	57	5,1	Afacan Dennis	6	0,5
Samuray Jack	47	4,2	Sünger Bob	16	1,4
Rüzgâr Gülü	32	2,9	Bilen Parmak Kaldırın	46	4,1
Toplam				1109	100

Ankete katılan öğrencilerden, çocuk kanallarında en çok izlediği üç programın adını yazmaları istenmiştir. Elde edilen verilere göre, çocuklar arasında en yaygın (233 kişi - % 21,0) olarak takip edilen programın Cartoon Network'te yayınlanan 'Benten' adlı çizgi film olduğu görülmektedir. Bu çizgi filmin kahramanı Benten, dünyada barış ve huzur için çalışan bir kahramandır. Her ne kadar kötülüklerle mücadele eden bir kahraman olsa da Benten'in maceralarında çokça şiddet unsuru görülmektedir.

Tablo 8: Öğrencilerin En Sevdiği Çizgi Film Kahramanı

Kahraman	f	%	Kahraman	f	%
Benten	150	31,2	Arthur	6	1,2
Nano Çocuk	8	1,7	Sünger Bob	8	1,7
Tom ve Jerry	67	14,0	Cedric	8	1,7
Süperman	44	9,2	Spider Man	11	2,3
Avatar	1	0,2	Flora	1	0,2
Scoby Do	4	0,8	Bloom	11	2,3
Johnny Bravo	4	0,8	Kayu	29	6,0
Sinbad	4	0,8	Üçüzler	18	3,8
Toplam		(Boş f: 106 % 22,1)		480	100

Tablo 9: Öğrencilerin, Yerinde Olmak İstedığı Çizgi Film Kahramanı

Kahraman	f	%	Kahraman	f	%
Benten	155	32,3	Arthur	7	1,5
Avatar	2	0,4	He-Man	1	0,2
Barbie	18	3,8	Sünger Bob	9	1,9
Bez Bebek	1	0,2	Cedric	9	1,9
Johnny Bravo	8	1,7	Flora	2	0,4
Spider Man	18	3,8	Bloom	11	2,3
Tom ve Jerry	74	15,4	Kayu	29	6,0
Sinbad	6	1,2	Üçüzler	18	3,8
(Boş f: 112 % 23,3)			480	100	

Tablo-8 ve **Tablo-9**'da öğrencilerin en sevdiği çizgi film karakterleri ve yerinde olmak isteyebilecekleri kahramanlar görülmektedir. Öğrencilerin en sevdiği çizgi film kahramanı yine Benten olarak gözükmekte ve Benten, öğrenciler tarafından en çok yerinde olmak istenen çizgi film kahramanıdır. Bu durum Benten çizgi filminin ve Benten karakterinin öğrenciler üzerindeki yoğun etkisini göstermektedir. Benten'e göre az olsa da, diğerlerine nazaran en beğenilen karakterlerin ve yerinde olmak istenilen karakterin başında Tom ve Jerry çizgi filminin karakterleri gelmektedir. Tom ve Jerry gibi birbirleriyle mücadele eden ve herhangi bir kahramanlıkları bulunmayan bu iki karakterin çocuklar tarafından örnek alınması ve yerinde olmak istenmesi dikkat çekici bir veri olarak değerlendirilebilir.

Tablo 10: Öğrencilerin Çocuk Kanallarından Program Türüne Göre Beklentisi

Program Türü	f	%
Çizgi Film	166	34,6
Çocuk Prog.	80	16,7
Eğitim Prog.	120	25,0
Yarışma Prog.	36	7,5
Belgesel	46	9,6
Spor Prog.	16	3,3
Diğer	6	1,2
Boş	10	2,1
Toplam	480	100

Örneklemin en çok izlediği program türü çizgi filmler iken, öğrencilerin çocuk kanallarından beklentileri yine çizgi filmlerin daha çok yayınlanması yönündedir. Anket katılımcılarının büyük çoğunluğu olan 166 kişi (% 34,6) bu yönde beklenti içerisinde olduğunu belirtirken, çocuk kanallarında diğer program türlerine göre daha az yer eden program türü olarak 'Eğitim Programları' da 120 kişi (% 25,0) tarafından daha çok yayınlanması istenilen program türüdür. Bu durum, izleyicileri de göz önünde bulundurulduğunda, çocuk kanallarının daha dengeli bir program akışına sahip olması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 11: Öğrencilerin Okul Derslerine Yardımcı Nitelikte Program Yapılmasına Yönelik Çocuk Kanallarından Beklentisi

	f	%
Evet	393	81,9
Hayır	75	15,6
Boş	12	2,5
Toplam	480	100

Eğitim programlarında olduğu gibi, çocuk kanallarının örgün öğretime yardımcı nitelikte programlar yayınlaması da örneklem grubu tarafından büyük bir oranla (% 81,9) istenmektedir. Böylece çocuk kanallarının yeterince eğitim programı yayınlamadığı ve yayınlaması gerektiğine yönelik kanaatin fazlasıyla yaygın olduğu görülmektedir.

Tablo 12: Çocuk Kanallarında İzlenen Programların Derslere Yardımcı Olup Olmadığına Yönelik Öğrencilerin Düşüncesi

	f	%
Evet, Çok	93	19,4
Evet, Kısmen	229	47,7
Hayır, Hiç	149	31,0
Boş	9	1,9
Toplam	480	100

Çocuk kanallarında izlenen çizgi film, çocuk programı türünden programlar; toplumu, doğayı, kişilerarası ilişkiler ve etkileşimi tanıtıcı özellikle içeriği de barındırmaktadır. Bu yönüyle çocukların toplumu ve hayatı anlamlandırmasında olumlu ya da olumsuz yönde katkıları olmaktadır. Okul çağındaki bir çocuğun, televizyon programlarından, sosyal hayatının büyük bir kısmını oluşturan okul ve derslerine ilişkin izlenimler edinmesi çok doğal gözükmektedir. Anketeye katılan öğrencilerin büyük bir kısmı (322 kişi % 67,1) kısmen ya da çokça, izledikleri programların derslerinde yardımcı nitelikte olduğunu belirtmektedir. Ancak bir diğer önemli kesim ise (149 kişi % 31,0) bu programların hiçbir şekilde derslerine yardımcı olmadığını belirtmektedir.

Tablo 13: Öğrencilerin Çocuk Kanallarından Elde Ettiklerini Düşündükleri Faydalar

Edinilen Fayda	f	%
Eğitici	62	12,9
Bilgilendirici	66	13,8
Eğlendirici	121	25,2
Haberdar Edici	20	4,2
Geliştirici	18	3,8
Derslere Yardımcı	9	1,9
Hayal Dünyasına Faydalı	128	26,7
Yararsız	27	5,6
Fikrim Yok	19	4,0
Boş	10	2,1
Toplam	480	100

Çocuk kanallarının, örneklem grubundaki çocuklar açısından elde ettikleri faydanın en çok hayal dünyasını geliştirmesi olduğu görülmektedir. İkinci olarak ise eğlendirici özelliği ön plana çıkmaktadır. Bu durum örneklem grubundaki öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun tematik televizyonlarını eğlence, boş vakit geçirme gibi nedenlerle takip ettiklerini ortaya koymaktadır.

Tablo 14: Velilerin, İzlenen Televizyon Kanallarında Öğrencileri Yönlendirip Yönlendirmediği

	f	%
Evet	270	56,2
Hayır	191	39,8
Boş	19	4,0
Toplam	480	100

Çocukların televizyon kanallarında izlediği programları seçme inisiyatifinin çocukların elinde olması çoğu zaman çeşitli problemlere neden olmaktadır. Bu problemlerin başında ise çocukların yaşlarına uygun olmayan iletilerle karşılaşmasıdır. Bu sebeple, çocukların televizyon ekranlarında neleri izleyip neleri izlememesi gerektiği noktasında en büyük görev ailelere düşmektedir. Çocuklarının psikolojik durumunu önemseyen ebeveynlerin en önemli görevlerinden birisi de çocuklarının televizyonda neleri izlediğini bilmesi ve kontrol etmesidir. Bu amaçla ankete katılan öğrencilere yöneltilen 'İzlediğiniz çocuk kanallarını ve programlarını tercihinizde anne-babanızın yönlendirmesi oluyor mu?' sorusuna cevaben 270 kişi (% 56,2) evet yanıtını vermiştir. Ancak, bu kişi sayısına çok yakın bir oran (191 kişi % 39,8) tarafından da bu soruya hayır yanıtı verilmiştir. Araştırma açısından son derece önemli bir veri olarak bu

sonuçlar bir çok aile tarafından çocukların televizyon programları konusunda herhangi bir yönlendirmeye tâbi tutmadığını göstermektedir.

Tablo 15: Öğrencilerin Televizyonu Ailesinden Biriyle mi Yoksa Yalnız mı İzlediği

	f	%
Aileden Biriyle	364	75,8
Yalnız	104	21,7
Boş	12	2,5
Toplam	480	100

Televizyonu çocuğun yalnız izlemesi olası etkilerini artırdığı konusunda ortak bir görüş vardır. Bu çerçevede sorulan “Televizyonu Ailesinden Biriyle mi Yoksa Yalnız mı İzliyorsunuz” sorusuna katılımcıların %75.8 aileden biriyle, %21.7’si yalnız izlediğini belirtmiştir. Aileden biriyle anne-baba-kardeşlerden biriyle izlenen televizyon elbette ki olumsuz etki değeri düşük, olumlu etki değeri yüksek olabilecek, çocuklar izledikleri aracılığıyla izledikleri hakkında yorumlar alabilecek, oluşabilecek soru işaretlerini ortadan kaldıracıdır.

Tablo 16: Veliler, Öğrencilerin Saat Kaça Kadar Televizyon İzlemesine Müsaade Ediyor

	f	%
20.00’a Kadar	174	36,2
21.00’a Kadar	156	32,5
22.00’a Kadar	86	17,9
23.00’a Kadar	36	7,5
24.00’a Kadar	15	3,1
Boş	13	2,7
Toplam	480	100

Televizyon izlemek çoğu zaman çocukların fazlasıyla zamanını alan bir aktivitedir. Özellikle de kendilerine hitap eden yayınlar karşısında çocuklar, zamanlarının büyük bir kısmını televizyon başında geçirerek; derslerine, uyku düzenlerine ve sosyal yaşamlarını olumsuz bir şekilde etkilemektedirler. Bu sebeple televizyon izleme ediminin aileler tarafından makul bir şekilde kısıtlanması gerekmektedir. Örneklemeye yöneltilen soru çerçevesinde ailelerin büyük bir çoğunluğunun (% 36,2) çocuklarına saat 20.00’kadar televizyon izlemesine müsaade etmektedir. Bu oran, beklenen bir şekilde, zamanın ilerlemesine paralel olarak düşmektedir. Ancak burada dikkat çekilmesi gereken bir konu daha var ki; ilköğretim çağındaki çocukların gerek dersleri gerekse uyku düzenleri açısından saat 22.00’a ve daha ileri vakitlere kadar televizyon izlemesinin son derece sakıncalı olduğudur. Örneklem grubunda da bu oranın yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 17: Öğrencilerin, Birlikte Televizyon İzlemek Yerine Ailesinden Beklentisi

	f	%
Derslere Yardım	149	31,0
Aile İçi Sohbet	104	21,7
Oyun Oynama	39	8,1
Kitap Okuma	147	30,6
Gezmek	32	6,7
Boş	9	1,9
Toplam	480	100

Günümüzde ev yaşamının merkezî konumuna yerleşen televizyon aile içerisindeki en önemli aktivitelerden birini oluşturmaktadır. Gündelik yaşamın vazgeçilmez bir unsuru olan televizyon izleme alışkanlıkları bir bağımlılık ölçüsünde şekillendiğinde aile içi iletişim ve etkileşimin de önüne geçmektedir. Bu durumdan aile içerisinde en çok etkilenen bireyler çocuklardır. Çünkü aileler genellikle çocuklarının sorunları, ödevleri, duygu ve düşünceleriyle ilgilenmektense, birlikte televizyon izlemeyi tercih etmektedirler. Ancak çocukların televizyon izlemek yerine ailelerinden çok daha farklı beklentileri olabilmektedir. Ankete katılan örneklem grubu, ailelerden televizyon izlemek yerine en çok derslerine yardım edilmesi (% 31,0) ve kitap okunmasıdır (% 30,6). Bu yönüyle çocukların, televizyon izlemek yerine gelişimlerine ve başarılarına çok daha faydalı aktiviteleri rahatlıkla kabul edebileceklerini göstermektedir.

Tablo 18: Öğrencilerin Çocuk Kanallarını İzlerken Hissettikleri

	f	%
Mutluluk	167	34,8
Hayal Kurmak	174	36,2
Heyecan	43	9,0
Diğer	15	3,1
Hiçbir Şey	65	13,5
Boş	16	3,3
Toplam	480	100

Çocuk programlarının, çocukların hayal dünyasına sağladığı katkılar görmezden gelinemez. Ankete katılan örneklem içerisinde çocuk kanallarından elde ettikleri faydalarla ilgili verilerde (Bknz. Tablo-13) katılımcıların büyük çoğunluğu hayal dünyalarını geliştirmek adına çocuk kanallarının faydalarını gördükleri belirtmişlerdir. Aynı şekilde ankete katılan öğrencilerden 174 kişi (% 36,2), çocuk kanallarını izlerken hayal kurduklarını belirtmiş, bir diğer önemli oranda kişi de (% 34,8) mutluluk hissinde olduklarını belirtmiştir.

Tablo 19: Cinsiyet ve Düzenli Televizyon İzleme Alışkanlığı Arasındaki İlişki

χ^2 p = 0,004 < 0,05		(2) Düzenli Olarak Televizyon İzliyorsunuzunuz?		Toplam
		Evet	Hayır	
(1) Cinsiyet	Erkek	166	89	255
	(1)%	65,1	34,9	100,0
	(2)%	59,1	45,6	53,6
	Toplamda %	34,9	18,7	53,6
	Kız	115	106	221
	(1) %	52,0	48,0	100,0
	(2) %	40,9	54,4	46,4
	Toplamda %	24,2	22,2	46,4
Toplam		281	195	476
(1) %		59,1	40,9	100,0
(2) %		100,0	100,0	100,0
Toplamda %		59,1	40,9	100,0

H0: Öğrencilerin düzenli olarak televizyon izlemeleri, cinsiyetlerine göre farklılık göstermez.

H1: Öğrencilerin düzenli olarak televizyon izlemeleri, cinsiyetlerine göre farklılık gösterir.

Cinsiyet ve düzenli televizyon izleme arasındaki ilişki **Tablo-19'**da görülmektedir. Elde edilen verilere göre erkeklerin, kız öğrencilere göre düzenli televizyon izleme alışkanlığına daha fazla sahip olduğu anlaşılmaktadır. Düzenli olarak televizyon izlediğini belirten örneklem grubunda erkeklerin oranının % 59,1, kız öğrencilerin oranının ise % 40,9 olması bu kanıyı kuvvetlendirmektedir. Yapılan Ki Kare (χ^2) testinde de cinsiyet ve düzenli olarak televizyon izleme alışkanlığı arasında anlamlı bir bağ olduğu görülmüştür. Dolayısıyla 'Öğrencilerin düzenli olarak televizyon izlemeleri, cinsiyetlerine göre farklılık gösterir' (**H1**) hipotezinin doğrulandığı sonucuna varılmıştır.

Tablo 20: Cinsiyet ve Televizyon İzleme Süresi Arasındaki İlişki

χ^2 p = 0,014 < 0,05		(2) Günde Ortalama Televizyon İzleme Süresi						Toplam
		Bir Saatten Az	1 Saat	2 Saat	3 Saat	4 Saat	5 Saat ve Üzeri	
(1) Cinsiyet	Erkek	46	68	71	45	21	3	254
	(1) %	18,1	26,8	28,0	17,7	8,3	1,2	100,0
	(2) %	44,2	48,2	58,7	64,3	65,6	100,0	53,9
	Toplamda %	9,8	14,4	15,1	9,6	4,5	0,6	53,9
	Kız	58	73	50	25	11	0	217
	(1) %	26,7	33,6	23,0	11,5	5,1	0,0	100,0
	(2) %	55,8	51,8	41,3	35,7	34,4	0,0	46,1
	Toplamda %	12,3	15,5	10,6	5,3	2,3	0,0	46,1
Toplam		104	141	121	70	32	34	471
(1) %		22,1	29,9	25,7	14,9	6,8	0,6	100,0
(2) %		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Toplamda %		22,1	29,9	25,7	14,9	6,8	0,6	100,0

H0: Öğrencilerin ortalama televizyon izleme süreleri, cinsiyetlerine göre farklılık göstermez.

H1: Öğrencilerin ortalama televizyon izleme süreleri, cinsiyetlerine göre farklılık gösterir.

Günlük ortalama televizyon izleme süresi ile cinsiyet arasındaki ilişkiyi gösteren **Tablo-20'** de de görüldüğü gibi, erkek katılımcıların, kız katılımcılara oranla daha fazla televizyon izlediği anlaşılmaktadır. Tıpkı düzenli olarak televizyon izleme alışkanlığında olduğu gibi, erkek katılımcıların ortalama olarak günlük televizyon izleme alışkanlığının daha yüksek olduğu görülmektedir. Cinsiyet ve televizyon izleme süresi değişkenleri arasında da, yapılan Ki Kare testi sonucunda anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Böylece (**H1**) hipotezinin doğrulandığı sonucuna varılmıştır.

Tablo 21: Cinsiyet ve Ailenin Televizyon İzleme Süresine Verdiği Müsaade Arasındaki İlişki

χ^2 p = 0,000 < 0,05		(2) Ailenin Televizyon İzleme Saatine Verdiği İzin					Toplam
		20.00	21.00	22.00	23.00	24.00	
(1) Cinsiyet	Erkek	75	81	58	28	11	253
	(1)%	29,6	32,0	22,9	11,1	4,3	100,0
	(2)%	43,1	51,9	67,4	77,8	73,3	54,2
	Toplamda %	16,1	17,3	12,4	6,0	2,4	54,2
	Kız	99	75	28	8	4	214
	(1)%	46,3	35,0	13,1	3,7	1,9	100,0
	(2)%	56,9	48,1	32,6	22,2	26,7	45,8
	Toplamda %	21,2	16,1	6,0	1,7	0,9	45,8
	Toplam	174	156	86	36	15	467
	(1) %	37,3	33,4	18,4	7,7	3,2	100,0
	(2) %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Toplamda %	37,3	33,4	18,4	7,7	3,2	100,0

H0: Ailelerin çocuklarına televizyon izleme süresine verdiği müsaade, cinsiyete göre farklılık göstermez.

H1: Ailelerin çocuklarına televizyon izleme süresine verdiği müsaade, cinsiyete göre farklılık gösterir.

Ailelerin, çocuklarına akşam saat kaçta kadar televizyon izlemelerine izin verdiği sorusu, cinsiyet değişkenine göre değerlendirilmiştir. Elde edilen verilere göre, ailelerin erkek çocuklara daha ileri vakitlere kadar televizyon izlemelerine izin verdiği görülürken, kız çocuklarında bu oranın ilerleyen zaman dilimine ters orantılı bir şekilde düştüğü görülmektedir. Ki Kare testi sonucunda da değerlendirilen değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüş, 'Ailelerin çocuklarına televizyon izlemesine verdiği iznin, cinsiyete göre farklılık gösterdiği' hipotezi doğrulanmıştır.

Tablo 22: Sınıf ve Tercih Edilen Program Türü Arasındaki İlişki

χ^2 p = 0,000 < 0,05		(1) Sınıf				Toplam
		3. Sınıf	4. Sınıf	5. Sınıf	6. Sınıf	
(2) Televizyonda Tercih Edilen Program Türleri	Çizgi Film	52	46	43	24	165
	(1) %	31,5	27,9	26,1	14,5	100,0
	(2) %	44,4	38,3	35,8	20,2	34,7
	Toplamda %	10,9	9,7	9,0	5,0	34,7
	Çocuk P.	25	24	22	18	89
	(1) %	28,1	27,0	24,7	20,2	100,0
	(2) %	21,4	20,0	18,3	15,1	18,7
	Toplam %	5,3	5,0	4,6	3,8	18,7
	Yerli Dizi	9	9	24	33	75
	(1) %	12,0	12,0	32,0	44,0	100,0
	(2) %	7,7	7,5	20,0	27,7	15,8
	Toplamda %	1,9	1,9	5,0	6,9	15,8
	Yabancı Dizi	3	3	8	3	17
	(1) %	17,6	17,6	47,1	17,6	100,0
	(2) %	2,6	2,5	6,7	2,5	3,6
	Toplamda %	0,6	0,6	1,7	0,6	3,6
	Film	5	9	3	12	29
	(1) %	17,2	31,0	10,3	41,4	100,0
	(2) %	4,3	7,5	2,5	10,1	6,1
	Toplamda %	1,1	1,9	0,6	2,5	6,1
	Yarışma P.	8	13	8	14	43
	(1) %	18,6	30,2	18,6	32,6	100,0
	(2) %	6,8	10,8	6,7	11,8	9,0
	Toplamda %	1,7	2,7	1,7	2,9	9,0
	Spor P.	3	6	2	4	15
	(1) %	20,0	40,0	13,3	26,7	100,0
	(2) %	2,6	5,0	1,7	3,4	3,2
	Toplamda %	0,6	1,3	0,4	0,8	3,2
	Müzik P.	3	1	5	2	11
	(1) %	27,3	9,1	45,5	18,2	100,0
(2) %	2,6	0,8	4,2	1,7	2,3	
Toplamda %	0,6	0,2	1,1	0,4	2,3	
Belgesel	6	8	5	8	27	
(1) %	22,7	29,6	18,5	29,6	100,0	
(2) %	5,1	6,7	4,2	6,7	5,7	
Toplamda %	1,3	1,7	1,1	1,7	5,7	
Diğer	3	1	0	1	5	
(1) %	60,0	20,0	0,0	20,0	100,0	
(2) %	2,6	0,8	0,0	0,8	1,1	
Toplamda %	0,6	0,2	0,0	0,2	1,1	
Toplam	117	120	120	119	476	
(1) %	24,6	25,2	25,2	25,0	100,0	
(2) %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Toplamda %	24,6	25,2	25,2	25,0	100,0	

H0: Öğrencilerin izlemeyi tercih ettiği program türü, kaçınıcı sınıfta olduklarına göre farklılık göstermez.

H1: Öğrencilerin izlemeyi tercih ettiği program türü, kaçınıcı sınıfta olduklarına göre farklılık gösterir.

Çizgi filmler ve çocuk programları, araştırmaya katılan örneklem grubunun en çok tercih ettiği program türleridir. Ancak **Tablo-22'** de de görüldüğü gibi çizgi film ve çocuk programlarına göre nispeten daha çok yetişkinlerin takip ettiği yerli dizi, yabancı dizi ve film gibi program türlerinin izlenme oranları, öğrencilerin okuduğu sınıfın yükselmesi ile doğru orantılı bir şekilde arttığı görülmüştür. Bununla paralel bir şekilde çizgi film ve çocuk programlarının 5. ve 6. sınıf öğrencileri tarafından daha az takip edildiği tespit edilmiştir. Yapılan Ki Kare testi sonucunda da, öğrencilerin okuduğu sınıf (ve dolayısıyla yaş) değişkeni ile izlemeyi tercih ettiği program türü değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olduğu anlaşılmıştır. Böylece öğrencilerin okudukları sınıfa (ve buldukları yaşa) göre izlemeyi tercih ettiği program türlerinin farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır.

Değerlendirme ve Sonuç

Elazığ İl Millî Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı il merkezindeki ilköğretim okullarının 3, 4, 5, ve 6. sınıflarında eğitim gören çocukların tematik televizyon izleme alışkanlıklarını belirlemeye yönelik yapılan bu çalışmada elde edilen sonuçlar ve değerlendirmeler aşağıda özetlenmeye çalışılmıştır.

Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde çocukların yaklaşık olarak yarısı günde 1 saat ve altında, %90'ından fazlası ise ez az üç saat ve altında televizyon izlemektedir. Bu durum çocukların televizyon yayınlarının etkilerine oldukça uzun bir süre açık olduklarını, eğer yönlendirme ve rehberlik doğru ve yeterli bir şekilde yapılmadığı takdirde pek çok olumsuz sonuçların ortaya çıkabileceğini göstermektedir.

Çocukların televizyon izleme saatleri sabah ve akşam saatlerinde yoğunlaşmaktadır. Sabah saatleri (07.00-10.00) ile akşam saatlerinde (17.00-20.00) çocukların televizyon izleme eğilimleri göstermesi televizyonların çocuklara yönelik yayınlarının yoğunlaştığı saatler olmasıyla ilişkilendirilmesi mümkündür. Ancak 20.00-22.00 saatlerinin çocukların en fazla televizyon izlediği saat dilimi olarak ortaya çıkmış olması ve o saat diliminin Prime-time olarak değerlendirilen dizi film, magazin, reality şovlar, eğlence ve yarışma gibi çocukların algılama düzeyinin üzerinde yayınların yer aldığı bir kuşak olması oldukça dikkat çekici bir değerlendirilmedir.

Araştırmada çocukların ağırlıklı olarak çizgi film ve çocuk programları izlemeyi tercih ettiğini ortaya çıkmıştır. Sınıf ve tercih edilen program türü arasındaki ilişki değerlendirildiğinde de ilköğretim çağı çocukları, tüm sınıflarda genellikle çizgi film ve çocuk programı izlemektedir. Ancak, yerli dizi ve yarışma programlarının çok büyük oranda 5. ve 6. sınıflar tarafından tercih edildiği belirlenmiştir.

Çocukların izlemeyi en çok tercih ettiği televizyon kanalları ise ATV, Kanal D ve Show TV'dir.

En çok izlenen çocuk kanalları ise TRT Çocuk, Cartoon Network ve Yumurcak TV'dir. TRT Çocuk'un en çok izlenen çocuk televizyonu olması; ağırlıklı olarak yerli yapımlara yer vermesi ve hem uydu hem de karasal yayın yapmasına bağlanabilir.

İlköğretim öğrencilerinin en çok izlediği program Benten, Tom ve Jerry, Üçüzler, Bakugan, Yarışçı, Kasaba, Kayu ve Arthur'dur. En çok izlenen programlar arasında Cartoon Network ile TRT Çocuk kanallarının ağırlığı açık bir şekilde ortaya çıkmıştır.

Araştırmada çocukların en çok sevdiği çizgi film kahramanı, tercih edilen programda olduğu gibi Benten'dir. Benten, dünyada barış ve huzur için çalışan bir kahraman figürü olarak televizyonda yer almaktadır. Bu durum, çocukların kahraman olarak Benten'i benimsemesinde önemli bir etkidir. Ayrıca Benten'in ticari bir meta olarak oyuncak, kıyafet gibi birçok ürüne 'marka' olması, bu figürün sevilmesinde ve benimsenmesinde önemli bir unsurdur. Tom ve Jerry'nin ikinci sırada sevilen çizgi film kahramanı olması da oldukça dikkat çekmekle birlikte, Tom ile Jerry arasındaki mücadelenin verdiği heyecan ve üretkenliğin çocuklar üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

İlköğretim öğrencileri özellikle 3. sınıfla birlikte belirli bir bilinç ve algı düzeyine ulaşmaktadır. Dolayısıyla beklentileri, daha tutarlı ve belirli etkenlerin yansımaları sonucunda oluşmaktadır. Bu çerçevede çocuk kanallarından beklenen programlar arasında çizgi filmlerin ardından eğitim programlarının ortaya çıkması çocukların eğitimlerinde birer yardımcı olarak televizyonu ve televizyon program yayınlarını görmek istediklerini ortaya koymaktadır. Çocuklar, çocuk kanallarında izlenen programların derslerine kısmen ya da çok yardımcı olduğunu düşünmekte ve bu düşünce doğrultusunda çocukların neredeyse tamamına yakını çocuk kanallarının yayınlarında okul derslerine yardımcı programlara ağırlık verilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu veriler doğrultusunda, çocuk kanalları, programlarını çocukların gelişimine ve bilinçlenmesine yönelik bir anlayış içerisinde gerçekleştirdikleri takdirde, televizyonun olumsuz etkilerinin en aza indirilebileceği gibi televizyonun etkileme gücünün yüksekliği ile oldukça bilinçli, yeteneklerinin farkında, yorum yapabilen, özgün düşünce üretebilen bir neslin yetişmesine yüksek oranda katkı sağlanabileceğini söylemek mümkündür. Tematik çocuk kanalları okul müfredatları doğrultusunda program içeriklerinde yeni düzenlemeler yaparak hem ilköğretim öğrencilerinin bu yöndeki beklentilerini karşılamış hem de ülkemizde eğitim kalitesinin yükselmesine katkıda bulunmuş olacaktır.

İlköğretim öğrencilerinin tematik çocuk kanallarından hayal dünyasını geliştirme, eğlendirme, bilgilendirme ve eğitime gibi yararlar gördükleri tespit edilmiştir. Dünyayı bir hayal perdesinden gören çocukların geleceğe yönelik kuracağı kendi dünyasında da izlediklerinin önemli bir etkisi vardır. Çocuk, çoğu zaman kendisini özdeşleştirdiği kahramanın etkisinde kalarak, yapılmaması gereken davranışlar içerisinde bulunmakta kendisine ve çevresine zarar vermektedir. Bu nedendir ki, ailelerin program seçiminde çocuklara rehberlik etmesi ve gerçek ile üretilmiş gerçeklik arasındaki ayrımı yapması noktasında çocuklara yardımcı olması gerekir. Araştırmada, velilerin sadece yarısına yakını çocuklarını televizyon programlarını izleme konusunda yönlendirme ve rehberlik yapmaktadır. Bu durum çocukların şiddet içeren, psikolojik yapısını bozan programlarla baş başa kalmasına, kişilik yapısının ve ruh sağlığının bozulması gibi tehlikelerle karşı karşıya kalmalarına neden olmaktadır. Ancak, araştırmada dikkat çeken verilerden biri de, çocukların programları çoğunlukla aileden biriyle izlemesidir. Veliler öğrencilere gece saat:22.00'a kadar televizyon izlemeye müsaade etmekte, bu saatten sonra televizyon izleyen öğrenci sayısı oldukça düşmektedir.

Araştırmada oldukça dikkat çeken değerlendirmelerden biri de ilköğretim öğrencilerinin televizyon izlemek yerine ailesinin derslerine yardımcı olmasını veya birlikte kitap okumak, aile içi sohbet etmek istemeleridir. Aileleriyle birlikte televizyon izlemek yerine farklı beklentiler içerisinde bulunan çocukların bu beklentilerinin aileler tarafından karşılanması durumunda çocukların televizyon karşısında harcadığı süre asgari düzeye inecek, dolayısıyla televizyon yayınlarının olası olumsuz etkileri de en aza indirilmiş olacaktır. Bu çerçevede ailelerin de televizyon ve çocuk konusunda eğitilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Okul müdürlüklerinin veya öğretmenlerin, velilerle çeşitli vesilelerle yaptığı toplantılarda veya seminerlerde bu konuya ilişkin bilgilendirici ve eğitici bir faaliyette bulunmalarının gerekliliği üzerinde hassasiyetle durulmalıdır.

Teşekkür:

Araştırmanın her aşamasında bizlere tavsiyeleri ile katkı sağlayan Sayın Yrd. Doç. Dr. Kazım Özkan Ertürk'e ve anket çalışmasının sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için desteklerini esirgemeyen İlköğretim Müfettişi Sayın Hurşit Çanakçı'ya teşekkür ederiz.

Kaynakça

- AKDOĞAN, Yalçın (1995). **Görsel İktidar**, İnsan Yayınları, İstanbul.
- BOSTANCI, M. Naci (1998). **Siyaset, Medya ve Ötesi**, Vadi Yayınları, Ankara.
- BOURDIEU Pier (1997). **Televizyon Üzerine**, Çev. Turhan Ilgaz, YKY, İstanbul
- DÖKMEN, Üstün (2005). **İletişim Çatışmaları ve Empati**, Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- GÜLER, Deniz (1989). “Çocuk, Televizyon ve Çizgi Film”, **Kurgu**, Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi Yayınları, No. 320/141, S.5, ss.163-179.
- HALLORAN, James D. (1973). “Televizyonun Toplum Üzerindeki Etkileri”, **Televizyonun Etkileri**, Der. James D. Halloran, Peter Mason vd., Çev. Süheyl Gürbaşkan, İstanbul Reklam Yayınları: 28, İstanbul.
- HIZAL, Alişan (1997). “Televizyonun Çocuklar Ve Ergenler Üzerine Etkisi”, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, C.10, S.1, ss.169-186.
- İŞİK, Metin (2007). **Televizyon ve Çocuk**, Eğitim Kitabevi Yayınları, Konya.
- İŞÇİBAŞI, Yaprak (2003). “Çocuğun Sosyalleşmesinde Aile-Televizyon İlişkisi”, **Kurgu Dergisi**, Sayı: 20, ss.143-147.
- İŞÇİBAŞI, Yaprak (2001). “Televizyondaki Şiddetin Çocuklar Üzerindeki Saldırganlık Etkisi (Amerikan Örneği)”, **Kurgu Dergisi**, Sayı: 18, ss.79-90.
- ÖZTÜRK, Hüseyin Emin (1999). **Çocuğun Sosyalleşmesinde Televizyonun Etkisi**, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Sakarya.
- PEKER Hüseyin (1998). **Din ve Ahlak Eğitimi (Psikolojik ve Metodik Esaslar)**, Aksi Seda Matbaası, Samsun.
- POSTMAN, Neil (1994). **Televizyon Öldüren Eğlence**, Çev. Osman Akınhay, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- POSTMAN, Neil (1995). **Çocukluğun Yokoluşu**, Çev. Kemal İnal, İmge Kitabevi, Ankara.
- RTÜK, (2007). **İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen El Kitabı**, Ankara.
- ŞİRİN, Mustafa (1998). **Televizyon, Çocuk ve Aile**, İz Yayıncılık, İstanbul.
- YAPICI, Şenay (2006). Bir Eğitim Aracı Olarak Televizyon ve Etkileri, **Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi**, C.6, S.2, (<http://www.universite-toplum.org/text.php?id=272>, Er. Tarihi:01.02.2010)
- YAVUZER, Haluk (1996). **Ana - Baba ve Çocuk**, İstanbul.
- YAVUZER, Haluk (2004). **Çocuk Psikolojisi**, Remzi Kitabevi, İzmir.
- İnternet Kaynakları**
- Cihan Haber (Temmuz/Ağustos 2007) Yumurcak TV Çizgi Film Kanalı Olmayacak, Sayı: 23.
- Tekin ÖZERTEM, http://www.medyaa.com/haber_detay.asp?haberID=2303, Er. Tarihi: 11.01.2010.
- Tarhan ERDEM, <http://www.mcatürk.com>, “Çocuklarda-Televizyon-İzleme Alışkanlığı”, Er. Tarihi: 10.01.2010.
- <http://www.stargazete.com/cumartesi/bu-kanallar-cocuklarin-dilinden-anliyor-haber-158018.htm>, Er. Tarihi: 27.12. 2009.
- <http://www.bsm.gov.tr/ruhsagligi/docs/televizyon.pdf>, Er. Tarihi: 10.01.2010.

THEMATIC TELEVISION AND CHILD: TELEVISION VIEWING HABITS OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Adem DOĞAN*

Göksel GÖKER**

Abstract

Children comes at the beginning of part that most affected from television, even been dependent, in nowadays society. Children who is on stage of growing up of detection level and ability to interpret, exposure to effects of understanding of television broadcasting, especially with starting of the publication thematic television channels. In this study, with case of Elazığ, examined on that positive or negative effects of television on children, understanding of publishing of thematic child television channels, viewpoint of primary school student to thematic child channel, expectations of primary school student from family child channels and effects of child channel on children. According to findings from research have been identified that the majority of the sample group watching television an average of 1 to 2 hours per day, most prefer to watch cartoons and children's program, in addition to serial films for adults watching by the children and broadcasting contain violence reach the children.

Key Words: Child, television, thematic child channels, effects of television

---

* Lecturer, Fırat University Faculty of Communication, Elazığ

** Instructor, Fırat University Faculty of Communication, Elazığ